

HALA GĄSIENICOWA

I OKOLICE

tatromaniak.pl
serwis miłośników tatr

Słowo wstępu

Czytelniku!

Zapraszamy Cię na wirtualną podróż do jednego z najpiękniejszych zakątków polskich Tatr. Niniejszy e-book przybliży Ci charakterystykę Hali Gąsienicowej i jej najbliższych okolic z uwzględnieniem informacji geograficznych, historii tych terenów, a także ich obecnego zagospodarowania turystycznego. Przedstawione treści wzbogacone są o zdjęcia, w tym panoramy, które pozwolą Ci pogłębić wiedzę topograficzną i rozpoznawać oglądane podczas wycieczek szczyty czy przełęcze. Życzymy miłej lektury!

Redakcja
tatromaniak.pl

Spis treści

Położenie.....	7
Historia.....	8
Schronisko PTTK „Murowaniec”	9
Dojście na Halę Gąsienicową.....	13
Wariant 1: przez Boczań	13
Wariant 2: przez Dolinę Jaworzynkę.....	14
Przełęcz między Kopami – Hala Gąsienicowa	15
Szlaki turystyczne.....	16
• Na Kasprowy Wierch	17
• Na Świnicę.....	17
• Na Kościelec	17
• Na Zawrat.....	18
• Na Kozią Przełęcz.....	18
• Na Kozim Wierch przez Żleb Kulczyńskiego	18
• Na Zadni Granat.....	19
• Na Skrajny Granat.....	19

• Na Krzyżne	19
Stawy Gąsienicowe	20
Lista stawów w Dolinie Gąsienicowej	21
Szczyty w okolicy.....	24
Kasprowy Wierch	24
Świnica	25
Kościelec	26
Kozi Wierch.....	27
Granaty.....	28

Położenie

Hala Gąsienicowa jest częścią rozległej Doliny Gąsienicowej, stanowiącej z kolei górne piętro Doliny Suchej Wody Gąsienicowej – jednej z 6 dolin walnych położonych w polskiej części Tatr. To właśnie przez tę dolinę przebiega umowna granica pomiędzy Tatrami Zachodnimi i Wysokimi (od przełęczy Liliowe, niżej korytem potoku Sucha Woda). Sama Dolina Gąsienicowa podzielona jest natomiast na dwie mniejsze jednostki: Czarną Dolinę Gąsienicową i Zieloną Dolinę Gąsienicową, rozgraniczone granią Kościelców.

Sama Hala Gąsienicowa leży w północnej części doliny, choć trudno precyzyjnie określić jaki obszar zajmuje. Najczęściej nazwa ta używana jest w odniesieniu do terenów obejmujących Królowe Rówienki, Stawiańskie Rówienki oraz otoczenie schroniska „Murowaniec”.

Historia

W przeszłości Hala Gąsienicowa była ważnym ośrodkiem pasterskim, czego śladem są drewniane szałas, po dziś dzień wpisujące się w jej krajobraz. Nazwa hali pochodzi od góralskiego rodu Gąsieniców, którzy w XVII wieku byli właścicielami tego obszaru. Dawniej używano także określeń „Hala Stawy” lub „Hala ku Stawom”, zaś Dolina Gąsienicowa nazywana była niekiedy „Doliną Siedmiu Stawów”. W późniejszych latach poszczególne części Hali często przechodziły „z rąk do rąk”, a działalność pasterską prowadzili tu mieszkańcy nie tylko Zakopanego, lecz również okolicznych miejscowości. Do czasu wykupienia Hali przez Skarb Państwa w 1961 r. miała ona aż 381 właścicieli.

Turyści rejon Hali Gąsienicowej zaczęli odwiedzać na początku XIX wieku¹. Ich liczba gwałtownie wzrosła w drugiej połowie stulecia, co miało oczywiście związek z ogólnym rozwojem turystyki tatrzańskiej. Dużym zainteresowaniem cieszył się Czarny Staw Gąsienicowy, wędrowano także tędy na Zawrat i Świnicę.

Coraz większy ruch turystyczny wymógł stworzenie odpowiedniego zagospodarowania. Nakładami Towarzystwa Tatrzańskiego na Hali najpierw postawiono altanę, a następnie (w 1894 r.) schronisko. Równocześnie, nad Czarnym Stawem Gąsienicowym w latach 1884-1920 działało niewielkie schronisko będące własnością Józefa Sieczki. Na przełomie wieków okolice Hali Gąsienicowej odwiedzały osobistości ze świata polityki, kultury, nauki, m.in. Maria Skłodowska-Curie, Ignacy Paderewski, Henryk Sienkiewicz, Stefan Żeromski, Bolesław Prus, Jan Kasprzowicz, Włodzimierz Lenin.

¹ Nyka J., *"Tatry Polskie - przewodnik"*, Wyd. Sport i Turystyka, 1988 Warszawa

Schronisko PTTK „Murowaniec”

W roku 1921 z inicjatywy Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego ruszyła budowa schroniska znanego dziś jako „Murowaniec”. W prace zaangażowane były m.in. pododdziały Wojska Polskiego. Oficjalne otwarcie nastąpiło 12 lipca 1925 r.

W latach 1950-51 dobudowano zachodnie skrzydło i przeprowadzono remont wnętrza. W 1963 r. w budynku wybuchł pożar, w wyniku którego uległo on częściowemu spaleni.

Obecnie schronisko oferuje 116 miejsc noclegowych w pokojach 2-,3-,4-,5-,6,8-,10- i 12-osobowych. Znajduje się w nim również restauracja i bufet dla turystów.

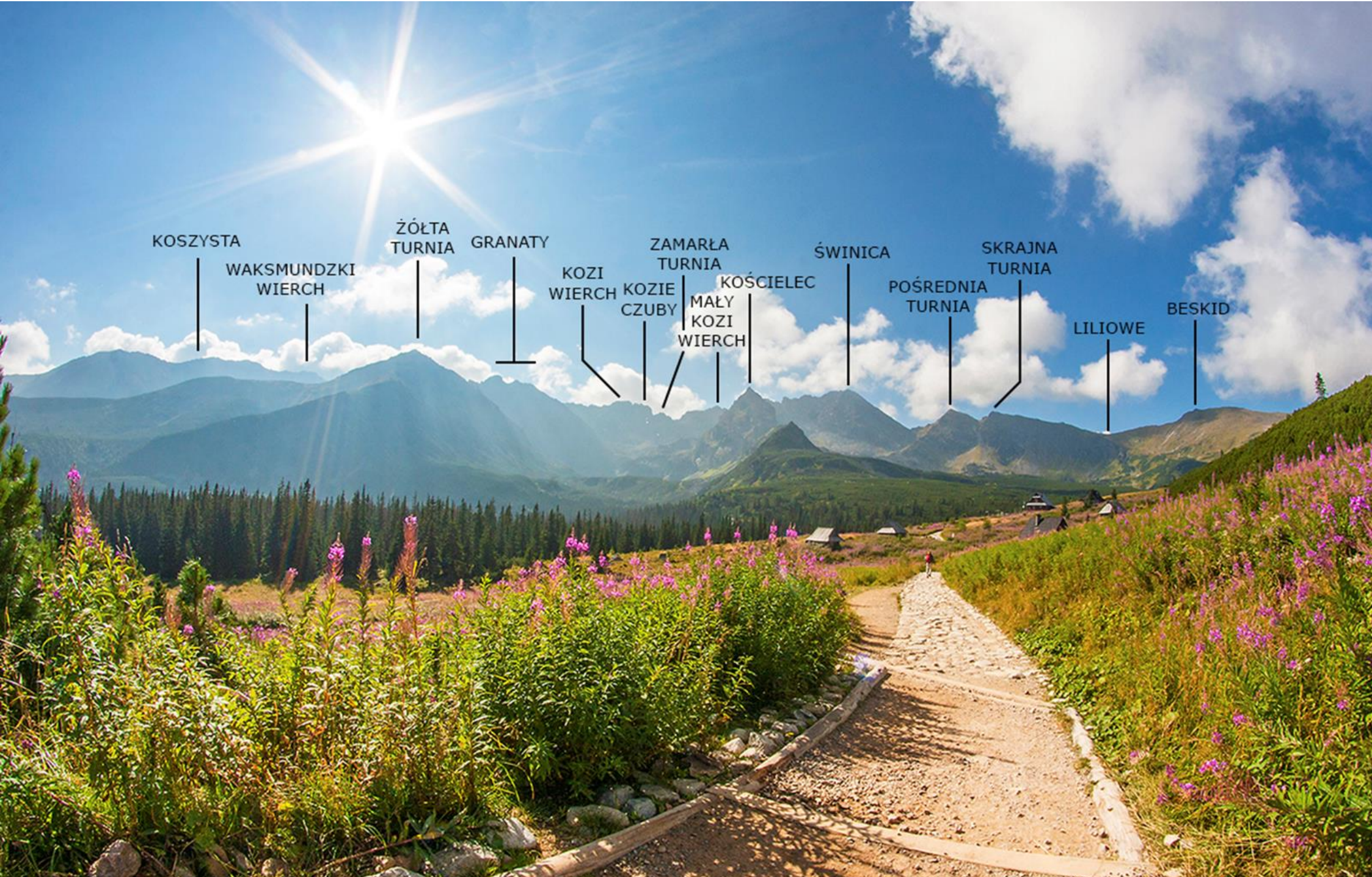

Schronisko "Murowaniec"

„Murowaniec” to nie jedyny budynek położony w obrębie Hali Gąsienicowej. Poza wspomnianymi szalasami, których jest oczywiście mniej niż w przeszłości, nieopodal znajdują się: leśniczówka, strażniczówka Tatrzańskiego Parku Narodowego „Gawra”, Stacja Obserwacyjna Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN oraz tzw. „Betlejemka”, stanowiąca bazę szkoleniową Polskiego Związku Alpinizmu i całoroczną bazę noclegową dla taterników.

Zabudowania na Hali Gąsienicowej

KOSZYSTA

WAKSMUNDZKI
WIERCH

ŻÓŁTA
TURNIA

GRANATY

KOZI
WIERCH

ZAMARŁA
TURNIA

KOZIE
CZUBY

MAŁY
KOZI
WIERCH

KOŚCIELEC

ŚWINICA

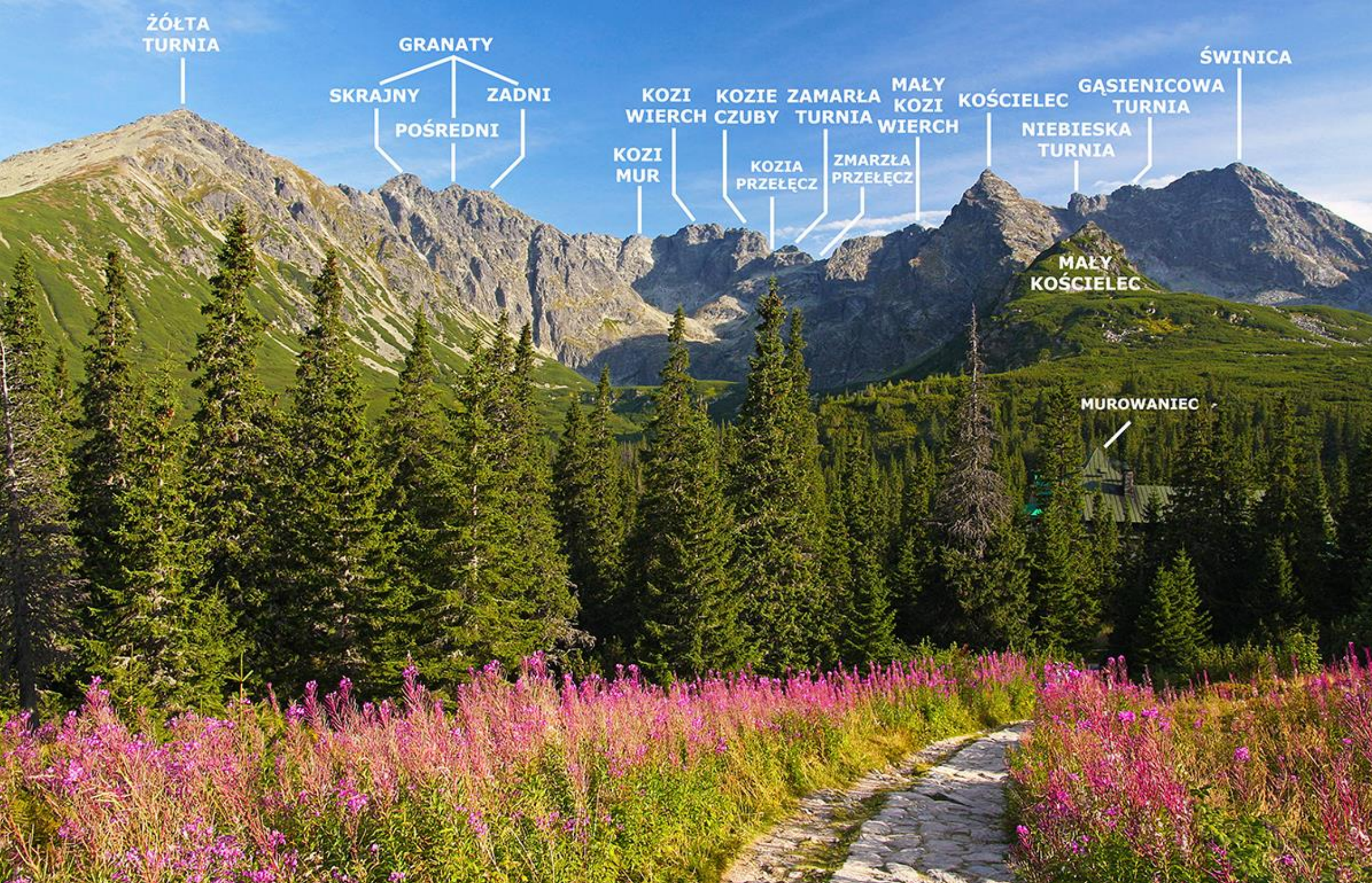
POŚREDNIA
TURNIA

SKRAJNA
TURNIA

LILIOWE

BESKID

Panorama z wejścia na Halę Gąsienicową

Panorama z okolic schroniska „Murowaniec”

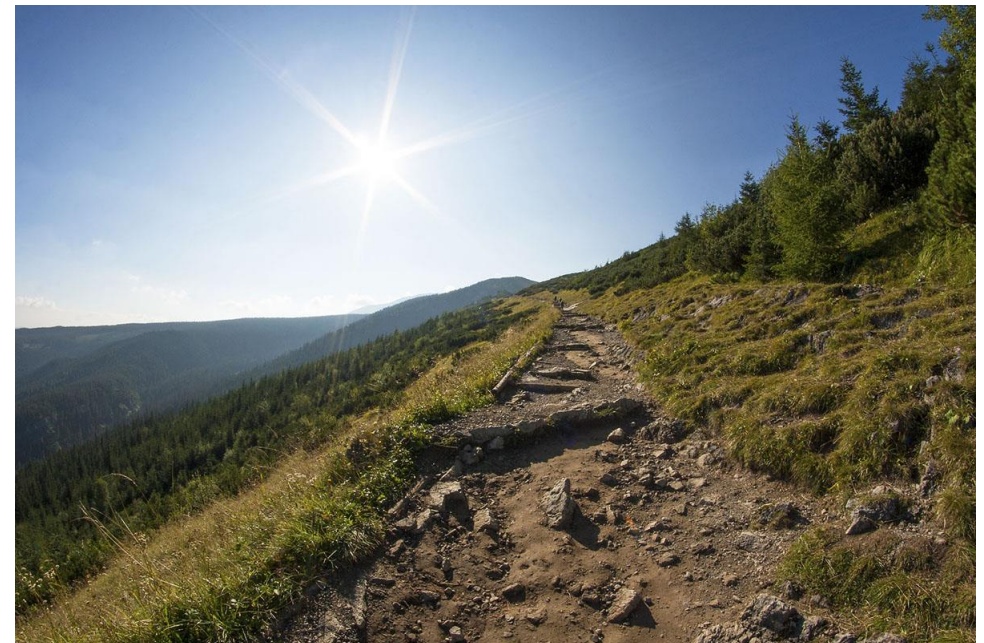
Dojście na Halę Gąsienicową

Istnieje kilka sposobów dotarcia na Halę Gąsienicową. Najpopularniejszym i najszybszym jest rozpoczęcie wycieczki w zakopiańskich Kuźnicach, gdzie stajemy przed wyborem dwóch szlaków: niebieskiego przez Boczań lub żółtego przez Dolinę Jaworzynkę. Obie trasy łączą się na Przełęczy między Kopami, skąd na halę prowadzi już jedna ścieżka. Czas przejścia jest podobny i wynosi ok. 2 godzin. W warunkach letnich obie drogi nie zawierają praktycznie żadnych trudności, natomiast przy zalegającej pokrywie śnieżnej na szlaku przez Jaworzynkę występuje większe zagrożenie lawinowe.

Na Halę Gąsienicową dojść można również z Brzeziny (łatwa, choć mniej atrakcyjna widokowo droga przez Dolinę Suchoj Wody Gąsienicowej), z Rusinowej Polany lub przez Kasprowy Wierch. Dokładne opisy wszystkich tras znaleźć można w naszym e-booku [„Przewodnik po Tatrach Polskich. Szlaki turystyczne”](#). W niniejszym opracowaniu skupimy się na charakterystyce dróg prowadzących bezpośrednio z Kuźnic.

Wariant 1: przez Boczań

Niebieski szlak bierze początek tuż za kładką nad potokiem Bystra w Kuźnicach. Za kasą Tatrzańskiego Parku Narodowego skręcamy w lewo, podążając równoległe z zieloną trasą prowadzącą na Nosal. Początkowy etap wędrówki to wyłożone kamieniami (często śliskie!), dość mozolne podejście. Po kilkunastu minutach docieramy do rozdroża szlaków - znakowana na niebiesko droga na Halę Gąsienicową odbija w prawo.

Szlak przez Skupniów Uptaz

Idziemy w górę, w dalszym ciągu przez las, po ok. 20 minutach osiągając ciekawy punkt widokowy. Przez "okno" między drzewami spojrzeć możemy na Kalatówki, Giewont i Czerwone Wierchy. Dalej ścieżka wiedzie tuż pod szczytem Boczania (1224 m n.p.m.) już mniej nachylonym terenem, stopniowo podchodząc na grzbiet Skupniowego Uplazu. Świetnie widoczny jest Nosal i Wielki Kopieniec, z czasem odsłaniają się również Giewont, Czerwone Wierchy i Kasprowy Wierch. Szeroką ścieżką, miejscami po formacjach skalnych docieramy na Przełęcz między Kopami (1 h 40 min z Kuźnic).

Wariant 2: przez Dolinę Jaworzynkę

Dolina Jaworzynka

Za kasą TPN w Kuźnicach wchodzimy do lasu, jednak już po kilkunastu minutach wychodzimy na rozległą Polanę Jaworzynkę. Otwierają się widoki na Kopę Magury, Wielką i Małą Kopę Królowa, a także położoną między nimi Przełęcz między Kopami. Krajobraz urozmaicają dawne szałasy pasterskie. Idziemy płaskim, typowo spacerowym dnem doliny.

Po ok. 20 minutach dochodzimy do miejsca, w którym szlak gwałtownie skręca w prawo. Teren zdecydowanie wznosi się, przed nami dość mozolne podejście po kamiennych stopniach (często śliskie!) przez las. Z czasem staje się on rzadszy, przed nami imponująco prezentuje się

Kopa Magury, po prawej stronie widoczny jest także Giewont. Trasa skręca ponownie w las, by niebawem wyprowadzić nas ponad jego górną granicę. Podchodzimy teraz częściowo po skałkach, a następnie wygodną ścieżką wśród kosodrzewiny. Warto obejrzeć się za siebie - w dole malowniczo wygląda szlak przez Jaworzynkę, którym nie tak dawno szliśmy.

Jeszcze kilkanaście minut w górę i wreszcie meldujemy się na Przełęczy między Kopami (1 h 40 min z Kuźnic). Żółty szlak łączy się tu z niebieskim biegnącym z Kuźnic przez Boczań. Doprowadzi on nas na samą Halę Gąsienicową.

Przełęcz między Kopami – Hala Gąsienicowa

Od przełęczy idziemy początkowo płaskim terenem, pomiędzy Wielką (po lewej) i Małą (po prawej) Kopą Królową. Stopniowo odsłania się piękna, szeroka panorama, obejmująca szczyty od Hawrania, przez masyw Koszystej, Żółtą Turnię, Granaty, Kozi Wierch, Kościelec, aż po Świnicę. Podziwiając widoki zbliżamy się do celu.

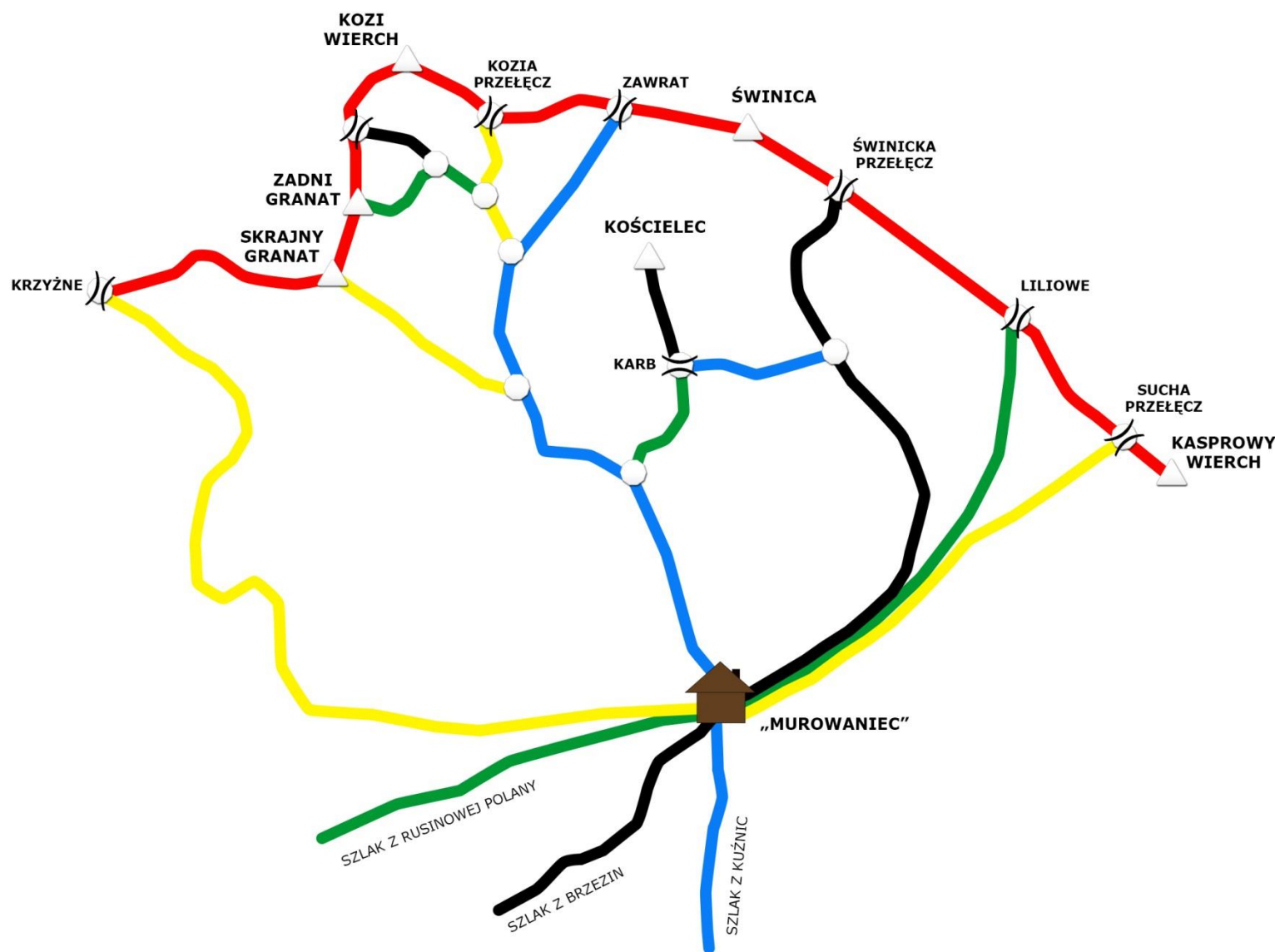
Po kilkunastu minutach ścieżka sprowadza nas w dół, widać już zabudowania na Hali Gąsienicowej - dawne szałas pasterskie, Betlejemkę - ośrodek szkolenia taterników i schronisko "Murowaniec", przy którym meldujemy się po ok. 20 minutach od przełęczy i 2 godzinach od startu w Kuźnicach.

szlak z Przełęczy Między Kopami

Szlaki turystyczne²

Hala Gąsienicowa sama w sobie może być atrakcyjnym celem wycieczki, lecz stanowi również dogodny punkt wypadowy w wyższe partie gór. Gęsta sieć szlaków turystycznych pozostawia szeroki wybór tras o zróżnicowanej długości i stopniu zaawansowania. Z „Murowańca” możemy się wybrać m.in. na popularne szczyty (Kasprowy Wierch, Świnicę, Kościelec, Kozi Wierch czy Granaty), przełęcze (Zawrat, Kozią Przełęcz, Krzyżne), a także grań Orlej Perci – najtrudniejszego szlaku w polskich Tatrach.

² Dokładne opisy wszystkich tras znaleźć można

w naszym e-booku „Przewodnik po Tatrach Polskich. Szlaki turystyczne”

- Na Kasprowy Wierch

Czas przejścia: (od schroniska)	1 godz. 30 min	Trudność: (w warunkach letnich)	★ ★ ★ ★ ★
------------------------------------	----------------	------------------------------------	-----------

Na jeden z najpopularniejszych tatrzańskich szczytów z Hali Gąsienicowej prowadzi żółty szlak, biegnący w pobliżu wyciągu krzesełkowego Gąsienicowa. Trasa wyłożona jest wygodnymi kamiennymi stopniami, pozwalającymi na jej przebycie nawet turystom o niewielkim doświadczeniu i umiejętnościach. Po drodze piękne widoki na całą dolinę.

- Na Świnicę

Czas przejścia: (od schroniska)	2 godz. 50 min	Trudność: (w warunkach letnich)	★ ★ ★ ★ ★
------------------------------------	----------------	------------------------------------	-----------

Świnica to najwyższy szczyt położony w otoczeniu Zakopanego, nic więc dziwnego, że cieszy się dużą popularnością wśród turystów. Z Hali Gąsienicowej można na nią wejść przez Świnicką Przełęcz lub Zawrat. Odcinek Zawrat-Świnica jest zdecydowanie trudniejszy, natomiast podejście od Świnickiej Przełęczy nie powinno dostarczyć większych problemów osobom o przyzwoitej sprawności i pewnym obyciu z górami. Spod „Murowańca” na przełęcz można dostać się bezpośrednio czarnym szlakiem lub granią po wcześniejszym wejściu na przełęcz Liliowe (zielony szlak). Dalsza trasa wiedzie w znacznej części wśród łańcuchów, ułatwiających przejście bardziej wymagających fragmentów.

- Na Kościelec

Czas przejścia: (od schroniska)	2 godz. 10 min	Trudność: (w warunkach letnich)	★ ★ ★ ★ ★
------------------------------------	----------------	------------------------------------	-----------

Kościelec jest chyba najbardziej charakterystycznym pod względem kształtu szczytem w otoczeniu Hali Gąsienicowej. Strzelista, przypominająca piramidę sylwetka przyciąga wzrok, wzbudza respekt i wzmacnia chęć zdobycia wierzchołka. Planując wycieczkę na Kościelec, stajemy przed wyborem pomiędzy dwoma możliwymi trasami. Różnią się one sposobem dotarcia na położoną pomiędzy przełęcz Karb, gdzie rozpoczyna się właściwe podejście na szczyt. Występuje na nim kilka trudniejszych miejsc, takich jak kilkumetrowy próg, do pokonania którego niezbędna jest pomoc rąk, gładkie płyty skalne czy stromy fragment tuż pod szczytem. Przy suchym podłożu i zachowaniu odpowiedniej koncentracji trasa jest jak najbardziej

„do przejścia” i nie warto jej demonizować. Zdecydowanie nie poleca się natomiast wycieczki przy mokrej skale lub zalegającym śniegu (bez sprzętu), zwłaszcza że na szlaku brak jakichkolwiek sztucznych ułatwień.

- **Na Zawrat**

Czas przejścia: (od schroniska)	2 godz. 20 min	Trudność: (w warunkach letnich)	★★★★☆
------------------------------------	----------------	------------------------------------	-------

Zawrat to jedna z najpopularniejszych tatrzańskich przełęczy i początkowy punkt Orlej Perci. Podejście od Hali Gąsienicowej to zdecydowanie trudniejszy wariant dojścia na Zawrat niż droga z Doliny Pięciu Stawów Polskich. Poza kilkoma eksponowanymi miejscami (ubezpieczone łańcuchami i klamrami), problemem może okazać się zalegający często w zacienionym terenie śnieg.

- **Na Kozią Przełęcz**

Czas przejścia: (od schroniska)	2 godz. 10 min	Trudność: (w warunkach letnich)	★★★★☆
------------------------------------	----------------	------------------------------------	-------

Łatwiejszy wariant dotarcia na Kozią Przełęcz niż z Doliny Pięciu Stawów Polskich, jednak nadal dość trudny, szczególnie w końcowej fazie podejścia ubezpieczonego łańcuchami. Z żółtego szlaku wiodącego przez Kozią Dolinkę dobrze widoczne pobliskie szczyty Orlej Perci. Podobnie jak w przypadku trasy na Zawrat, ze względu na północną ekspozycję i zacienienie w niektórych miejscach nawet latem zalegać mogą płaty śniegu.

- **Na Kozi Wierch przez Żleb Kulczyńskiego**

Czas przejścia: (od schroniska)	3 godz. 10 min	Trudność: (w warunkach letnich)	★★★★☆
------------------------------------	----------------	------------------------------------	-------

Żleb Kulczyńskiego stanowi jeden z najtrudniejszych sposobów dotarcia na grań Orlej Perci. Szlak prowadzi wśród surowej skalnej scenerii, miejscami po dość kruchym podłożu. Pokonanie żlebu ułatwiają liczne łańcuchy i klamry. Dodatkowym utrudnieniem może być płynąca niekiedy żlebem woda, szczególnie podczas opadów deszczu. Końcowe podejście na Kozi Wierch nie zawiera już większych trudności.

- Na Zadni Granat

Czas przejścia: (od schroniska)	2 godz. 30 min	Trudność: (w warunkach letnich)	★ ★ ★ ★ ★
------------------------------------	----------------	------------------------------------	-----------

Trasa prowadząca na najwyższy z Granatów w początkowej części pokrywa się z tymi na Kozią Przełęcz i do Żlebu Kulczyńskiego. Pierwsza jej część to dojście nad Czarny Staw Gąsienicowy, a następnie podejście nad Zmarzły Staw Gąsienicowy. W pewnym momencie zielony szlak odbija w lewo, wznosząc się coraz bardziej ku górze. Podejście nie przysparza prawie żadnych trudności technicznych, w ciekawej scenerii (piękne widoki) doprowadzając nas na łatwy odcinek graniowy Orlej Perci. Po kilku minutach osiągamy szczyt.

- Na Skrajny Granat

Czas przejścia: (od schroniska)	2 godz. 20 min	Trudność: (w warunkach letnich)	★ ★ ★ ★ ★
------------------------------------	----------------	------------------------------------	-----------

Skrajny Granat to wspaniały punkt widokowy, z którego dobrze widoczne są trzy doliny: Gąsienicowa, Pańszczyca oraz Pięciu Stawów Polskich. Podejście żółtym szlakiem zaczyna się w pobliżu brzegu Czarnego Stawu Gąsienicowego. Trudności i ekspozycja umiarkowane, przejście najbardziej kłopotliwego odcinka ułatwiają łańcuch i klamra.

- Na Krzyżne

Czas przejścia: (od schroniska)	3 godz.	Trudność: (w warunkach letnich)	★ ★ ★ ★ ★
------------------------------------	---------	------------------------------------	-----------

Trasa na Krzyżne jest jednym z najmniej uczęszczanych szlaków wychodzących z Hali Gąsienicowej. To jej niewątpliwy plus. Minus to długość - dojście na przełęcz stanowiącą końcowy punkt Orlej Perci zajmuje ok. 3 godzin i momentami może być nieco żmudne. Trudy wędrówki w pełni wynagradza jednak panorama z Krzyżnego, przez niektórych uważana za jedną z najpiękniejszych w całych Tatrach.

Stawy Gąsienicowe

Poza wspaniałą panoramą Tatr, niewątpliwą atrakcją Doliny Gąsienicowej jest kompleks jezior polodowcowych, zwanych Stawami Gąsienicowymi. Ich dokładna liczba jest trudna do określenia ze względu na czasowe wysychanie najmniejszych zbiorników. Opracowania turystyczne mówią o ponad 20 stawach i mimo że ich faktyczna liczba może być obecnie nieco mniejsza, to jest ich więcej niż w jakiegokolwiek innej dolinie w polskich Tatrach.

Zdecydowana większość stawów położona jest w Zielonej Dolinie Gąsienicowej. Po przeciwnej stronie Kościelca, w Czarnej Dolinie Gąsienicowej znajdują się tylko dwa: Zmarzły Staw Gąsienicowy i Czarny Staw Gąsienicowy – największy i najpopularniejszy w całej dolinie.

Czarny Staw Gąsienicowy

Jego powierzchnia wynosi 18 ha, zaś głębokość 51 m (czwarte co do głębokości jezioro w Tatrach). Nazwa Czarnego Stawu Gąsienicowego nawiązuje do ciemnego odcienia wody, na który wpływa cień rzucany przez pobliskie szczyty. Wypływający z jeziora Czarny Potok Gąsienicowy opada skalnym progiem ku północy. Pierwotnie zbiornik zamieszkiwany był tylko przez bezkręgowce, zaś w 1881 r. został on sztucznie zarybiony. Już w początkowym okresie rozwoju turystyki w Tatrach wzbudzał zainteresowanie i zachwyt odwiedzających, w tym malarzy i poetów. Z pewnością miało to związek z malowniczym

położeniem stawu. Znad jego brzegów wspaniale prezentują się Kościelec, Żółta Turnia oraz grań Orlej Perci od Małego Koziego Wierchu po Granaty.

Lista stawów w Dolinie Gąsienicowej (wg wielkości):

Czarny Staw Gąsienicowy (17,94 ha)

Zielony Staw Gąsienicowy (3,764 ha)

Długi Staw Gąsienicowy (1,564 ha)

Kurtkowiec (1,536 ha z wyspą)

Dwoisty Staw Gąsienicowy (dwa stawy: 1,355 i 0,880 ha)

Zadni Staw Gąsienicowy (0,515 ha)

Litworowy Staw Gąsienicowy (0,407 ha)

Zmarzły Staw Gąsienicowy (0,28 ha)

Czerwone Stawki Gąsienicowe (dwa stawy: 0,196 i 0,138 ha)

Mokra Jama (0,048 ha)

Kotlinowy Stawek (0,021 ha)

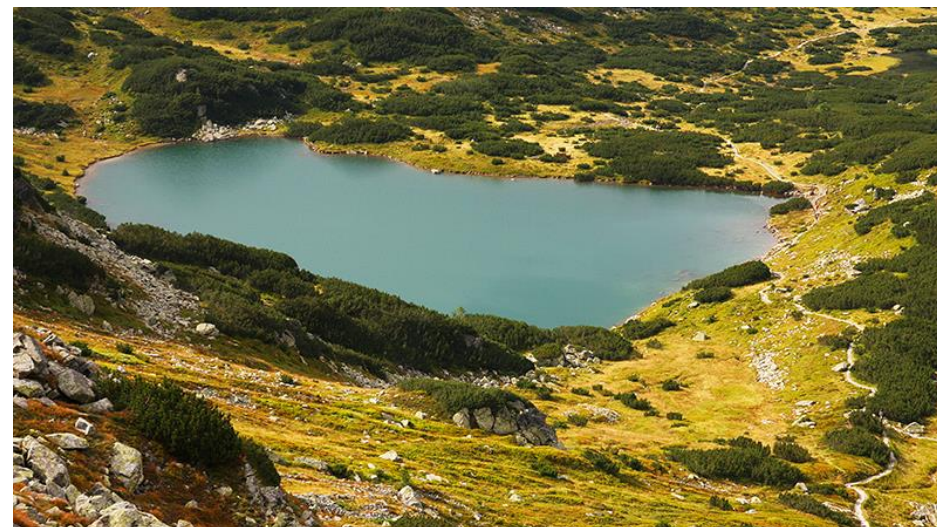
Dwoiśniaczek (cztery stawy: 0,019, 0,014, 0,007 i 0,002 ha)

Troiśniak (trzy stawy: 0,017 i 0,003 ha, trzeci zanikający)

Dwoiśniak (0,007 ha, dwa stawy, drugi staw wyschnięty)

Jedyniak (0,006 ha)

Samotniak (wyschnięty)

Zielony Staw Gąsienicowy

"Kurtkowiec"

Zielona Dolina Gąsienicowa widziana ze szlaku na Świnicę

1. Zielony Staw Gąsienicowy
2. Czerwone Stawki
3. Kurtkowiec
4. Dwoisty Staw
5. Litworowy Staw
6. Hala Gąsienicowa

Zielona Dolina Gąsienicowa widziana z Kościelca

1. Zielony Staw Gąsienicowy
2. Kurtkowiec
3. Litworowy Staw
4. Dwoisty Staw

Szczyty w okolicy

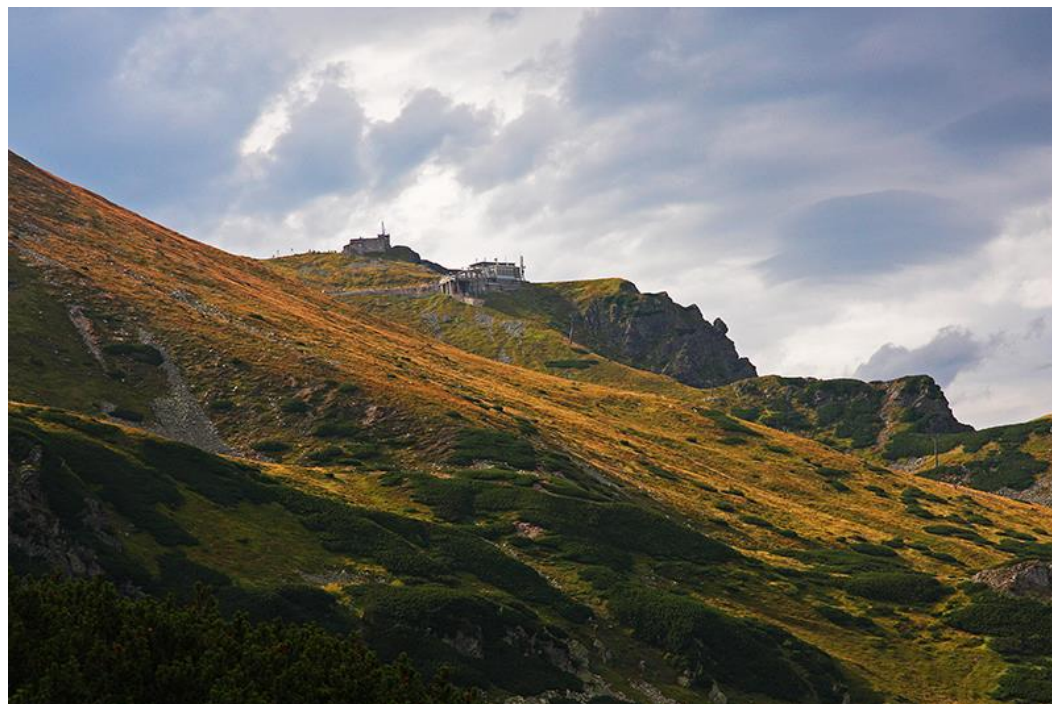
Kasprowy Wierch

(1987 m n.p.m.)

Obok Giewontu i Rysów chyba najpopularniejszy szczyt polskich Tatr. Położony w grani głównej, ponad trzema dolinami: Bystrej, Gąsienicową i Cichą (na Słowacji). Nazwa Kasprowy Wierch pochodzi od górala Kaspra, dawnego właściciela znajdującej się u jego stóp Hali Kasprowej.

Pierwsze odnotowane wejście na szczyt należy do Klemensa Bachledy i Karola Potkańskiego (ok. 1890 roku). Już wcześniej zauważano jednak wydeptane ścieżki, wierzchołek najprawdopodobniej był odwiedzany chociażby przez pasterzy. Na początku XX wieku Kasprowy Wierch zyskał dużą popularność wśród narciarzy. W latach 1935-36 wybudowano kolej linową z Kuźnic, a w 1938 roku Wysokogórskie Obserwatorium Meteorologiczne (obecnie najwyżej położony budynek w Polsce).

Dziś Kasprowy Wierch jest najliczniej odwiedzanym szczytem w polskich Tatrach (w sezonie kilka tysięcy turystów dziennie). Można dostać się na niego zielonym szlakiem z Kuźnic, żółtym z Hali Gąsienicowej lub czerwonym granią od Czerwonych Wierchów. Zimą Kasprowy jest jedynym w wyższych partiach gór ośrodkiem narciarskim. Poza kolejką z Kuźnic, na zboczach działają dwa wyciągi krzesełkowe: Gąsienicowa i Goryczkowa.

Świnica
(2301 m n.p.m.)

Świnica położona jest w grani głównej Tatr Wysokich i stanowi pierwszy od zachodu wybitny szczyt wchodzący w ich skład. To w tym miejscu grań "rozdziela się" - od głównego grzbietu odchodzi 9-kilometrowa wschodnia grań Świnicy, biegnąca przez Orlą Perć aż do Wołoszyna.

Masyw Świnicy góruje ponad trzema dolinami: Doliną Gąsienicową, Doliną Pięciu Stawów Polskich i Doliną Cichą, a dokładniej jej górnym piętnem - Doliną Walentkową. Posiada dwa wierzchołki: niższy - taternicki (2291 m n.p.m.) i wyższy - turystyczny (2301 m n.p.m.), rozdzielone Świnicką Szczerbiną Niznią.

Na pierwszy wychodzono już w XVIII wieku w celu dokonywania pomiarów trygonometrycznych, natomiast główny zdobyty został dopiero w 1867 roku przez sławnego przewodnika Macieja Sieczkę. W późniejszych latach stała się popularnym celem wycieczek. Na szczycie stawali m.in. Kazimierz Przerwa-Tetmajer, Julian Marchlewski, Maria Skłodowska-Curie, Stanisław Wyspiański i Włodzimierz Lenin.

Obecnie na szczyt dostać się można z dwóch stron: od Świnickiej Przełęczy lub od Zawratu. Trasy te różnią się poziomem trudności, jednak obie nie są właściwe dla osób dopiero zaczynających swoją przygodę z Tatrami. Szlak od Świnickiej Przełęczy prowadzi w znacznej części wśród łańcuchów, w umiarkowanie stromym terenie, ale średniozaawansowanym turystom nie powinien przysporzyć większych problemów. Drugi wariant, od Zawratu, jest znacznie trudniejszy - wiedzie zboczami o dużej ekspozycji, a przebieg trasy wymaga obycia w poruszaniu się po skalnym terenie.

Kościelec

(2155 m n.p.m.)

Położony jest w Dolinie Gąsienicowej, w tzw. Grani Kościelców, dzielącej dolinę na dwie części: Czarną i Zieloną. W skład tej grani, poza najbardziej znanym wierzchołkiem Kościelca wchodzi także m.in. Zadni Kościelec (2162 m n.p.m.) oddzielony Kościelcową Przełęczą oraz Mały Kościelec (1866 m n.p.m.), oddzielony przełęczą Karb.

Nazwa szczytu nawiązuje najprawdopodobniej do kojarzenia jego kształtu z dachem kościoła. Z Hali Gąsienicowej przypomina on raczej piramidę. Północne zbocze, sprawiające z tej perspektywy wrażenie niezwykle stromego, w rzeczywistości nachylone jest pod kątem zaledwie 30 stopni.

Autorem pierwszego odnotowanego wejścia na Kościelec był w 1845 roku Antoni Hoborski. Zimą jako pierwsi na szczycie stanęli natomiast Mieczysław Karłowicz i Roman Kordys w 1908 roku. Rok później Karłowicz zginął pod lawiną, która zeszła zboczami Małego Kościelca (przy szlaku nad Czarny Staw Gąsienicowy stoi poświęcony mu pomnik).

Groźna sylwetka Kościelca u wielu turystów wzbudza lęk. Mimo to należy on do najczęściej odwiedzanych tatrzańskich szczytów. Z Hali Gąsienicowej pod Kościelec prowadzą dwie trasy, różniące się drogą podejścia na przełęcz Karb. Jedna wiedzie przez Czarną, druga zaś przez Zieloną Dolinę Gąsienicową. Oba warianty nie zawierają trudności technicznych, które pojawiają się dopiero na ostatnim etapie wędrówki, powyżej Karbu. Na szlaku nie występują żadne sztuczne ułatwienia w postaci łańcuchów czy klamer, w kilku miejscach niezbędna jest natomiast pomoc rąk.

Kozi Wierch (2291 m n.p.m.)

Najwyższy szczyt położony w całości na terenie Polski. Masyw Koziego Wierchu wznosi się w tzw. wschodniej grani Świnicy, pomiędzy Zamarłą Turnią a Czarnymi Ścianami. W jego skład, poza właściwym wierzchołkiem wchodzi także Kozie Czuby (2263-2266 m n.p.m.), oddzielone Kozią Przełęczą Wyżnią. Długa grań odchodząca w stronę Czarnych Ścian to Kozie Mur, z którego opada m.in. słynna Rysa Zaruskiego. Kozi Wierch góruje ponad dwoma dolinami: Doliną Gąsienicową i Doliną Pięciu Stawów Polskich, a właściwie ponad położonymi w ich górnych piętrach tzw. dolinkami zawieszonymi: Dolinką Kozią i Dolinką Pustą.

Nazwa Kozi Wierch związana jest ze stadami kozic wypasającymi się głównie na jego południowych zboczach. Jako pierwsi szczyt zdobyli w 1867 r. Eugeniusz Janota i Maciej Sieczka. Jest to pierwsze odnotowane wejście - prawdopodobnie wcześniej na wierzchołku bywali pasterze i myśliwi. Zimą, jako pierwsi na Kozim Wierchu stanęli natomiast w 1907 r. Mariusz Zaruski i Józef Borkowski. Szczyt zdobyli na nartach, co stanowiło wówczas ogromne osiągnięcie w taternictwie tatrzańskim.

Dziś na Kozi Wierch można dostać się różnymi drogami. Pierwszy wariant to oczywiście wędrówka Orlą Percią. Pokonanie odcinka Zawrat-Kozi Wierch zajmuje nieco ponad 3 godziny, jednak czas przejścia jest mocno uzależniony od sprawności turysty (liczne trudności!) i natężenia ruchu turystycznego na szlaku (w sezonie letnim możliwe zatory). Z Doliny Gąsienicowej na szczyt wejść można także przez Kozią Przełęcz (żółty szlak) lub Żlebem Kulczyńskiego (czarny szlak). Wyprowadza on na

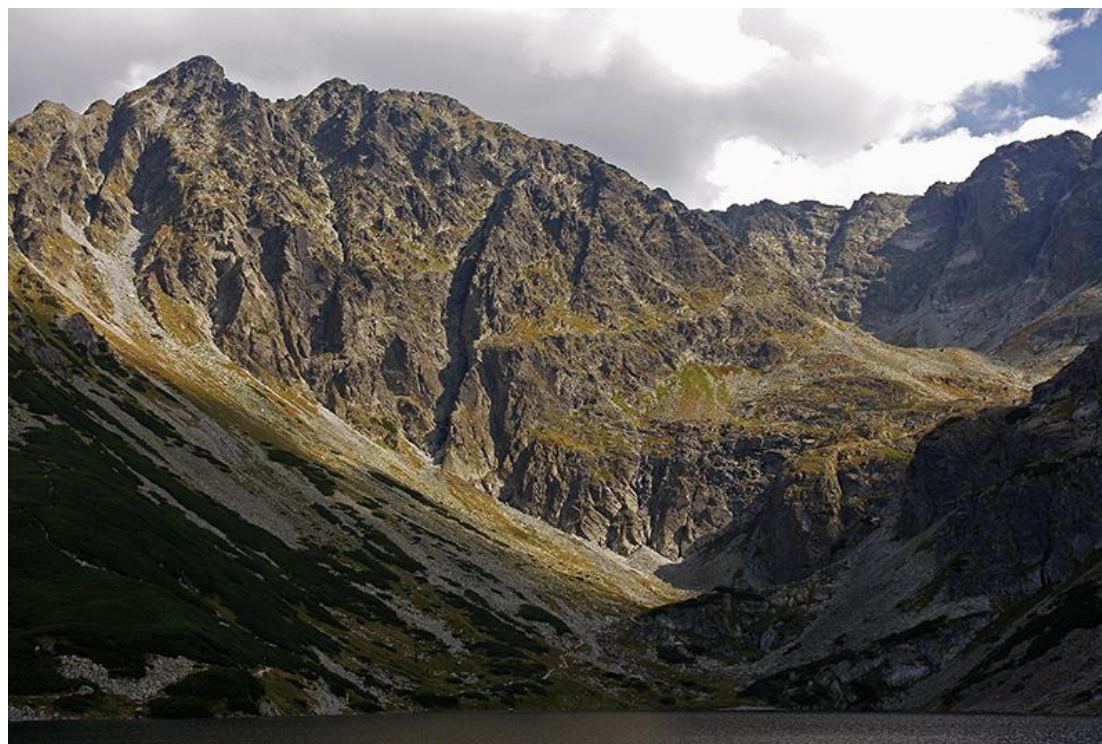
grań, z której na wierzchołek dzieli nas kilkanaście minut stosunkowo łatwej wędrówki. Wszystkie powyższe warianty zawierają dość duże trudności - największe oczywiście droga od Zawratu. Szczególnie wymagający jest odcinek od Koziej Przełęczy, wiodący przez Kozie Czuby (duża ekspozycja terenu). Najłatwiejszą trasą prowadzącą na Kozi Wierch jest czarny szlak z Doliny Pięciu Stawów Polskich (1 h 30 min znad Wielkiego Stawu Polskiego) - szlak ten polecieć można średniozaawansowanym turystom.

Z Koziego Wierchu roztacza się jedna z najpiękniejszych panoram w polskich Tatrach. Świetnie prezentują się Dolina Gąsienicowa i Dolina Pięciu Stawów Polskich, duże wrażenie robią urwiste ściany opadające z Orlej Perci, widoczne są zarówno Tatry Zachodnie, Wysokie, jak i Bielskie.

Granaty

(2400, 2234, 2225 m n.p.m.)

Granaty to nazwa masywu składającego się z trzech wierzchołków: Zadniego Granata (2240 m n.p.m.), Pośredniego Granata (2234 m n.p.m.) i Skrajnego Granata (2225 m n.p.m.). Położony jest w grani bocznej Tatr, tzw. wschodniej grani Świnicy, którą biegnie Orla Perc. Masyw graniczy z Czarnymi Ścianami oddzielonymi Zadnią Sieczkową Przełęczką, Orlimi Turniczkami - oddzielonymi Granacką Przełęczką oraz Pańszczyckimi Czubami - oddzielonymi Pańszczycką Przełęczką Wyżnią. Skrajny Granat stanowi punkt zwornikowy pomiędzy granią odchodzącą w kierunku Żółtej Turni a granią biegnącą w kierunku Krzyżnego. Ze względu na swoje

położenie uznawany jest za główny szczyt masywu.

Poszczególne wierzchołki Granatów oddzielone są tzw. Sieczkowymi Przełęczkami - Pośrednią i Skrajną (nazwa pochodzi od przewodnika Macieja Sieczki). Z tej drugiej w kierunku Czarnego Stawu Gąsienicowego opada słynny Żleb Drege'a, śmiertelna pułapka dla próbujących schodzić tą drogą turystów.

Granaty górują nad Doliną Gąsienicową i Buczynową Dolinką, zawieszoną nad Doliną Roztoki. Dzięki swojemu położeniu stanowią doskonały punkt widokowy. Imponująco prezentują się stąd Tatry Bielskie i najwyższe szczyty Tatr Wysokich, Dolina Pięciu Stawów, Czarny Staw Gąsienicowy, Kościelec, Świnica, wreszcie niemal cała Orla Perc.

Autorami pierwszego udokumentowanego wejścia na Granaty byli ksiądz Eugeniusz Janota i Bronisław Gustawicz z przewodnikiem Maciejem Sieczką 19 września 1867 r. Po dotarciu na Skrajny Granat znaleźli jednak ślady wcześniejszego pobytu człowieka na jego wierzchołku. Zimą Pośredni i Zadni Granat jako pierwsi zdobyli 29 marca 1908 r. Henryk Bednarski i Stanisław Zdyb, zaś Skrajny Granat 9 lutego 1910 r. Mariusz Zaruski.

Dziś masyw Granatów jest popularnym celem wycieczek turystycznych. Dla niektórych stanowi cel sam w sobie, dla innych jest jednym z przystanków podczas przemierzania Orlej Perci. Poza wędrówki tym najtrudniejszym tatrzańskim szlakiem (od strony Koziego Wierchu lub Krzyżnego), na Granaty prowadzą dwa szlaki z Doliny Gąsienicowej. Żółtym szlakiem znad Czarnego Stawu Gąsienicowego wejść można bezpośrednio na Skrajny Granat (1 godz. 45 min.). Na Zadni Granat wiedzie natomiast szlak zielony, wychodzący z dolnego piętra Koziej Dolinki (znad Czarnego Stawu Gąsienicowego 2 godz.).

HALA GAŚNIENICOWA I OKOLICE

tatro**Maniak**.pl
serwis miłośników tatr